

Evidence inhalen achterstanden door impact Corona

Directie Kennis

2-2-2021

Inleiding

Om de impact van Corona op de ontwikkeling van kinderen te beperken wordt een Nationaal Programma na Corona ontwikkeld. In deze notitie geven we een eerste indruk vanuit Kennis van:

1. Het beeld van de achterstanden
2. Structurele economische impact van achterstanden
3. Overzicht effectiviteit en doelmatigheid interventies om achterstanden in te halen
4. Overwegingen voor de verdere uitwerking van het programma.

Dit is een notitie om snel een beeld te geven, vanzelfsprekend is op alle onderwerpen meer uitwerking mogelijk.

1. Beeld achterstanden po en vo

In de bijlage is een overzicht te vinden van resultaten van het beschikbare onderzoek naar de effecten van de eerste lockdown in het primair onderwijs. Het betreft studies op landelijke (CITO, Oxford Leeruniek scholen, DUO) en regionale data (Limburg, Amsterdam, Utrecht). Een paar centrale conclusies:

- In het primair onderwijs hebben vrijwel alle leerlingen een forse achterstand opgelopen van gemiddeld zo'n 2 maanden.
- De Oxford studie laat zien dat achterstandsléerlingen (leerlingen met laag opgeleide ouders) meer geraakt worden en het leerverlies ongeveer anderhalf keer zo groot is dan gemiddeld.
- De leerverliezen zijn groter op scholen met meer achterstandsléerlingen. Dit is in lijn met de bovenstaande bevinding.
- Er lijkt sprake van best forse verschillen in leerverlies tussen scholen met dezelfde leerlingpopulatie. De betrouwbaarheidsintervallen zijn echter wel groot en uit eerder onderzoek weten we dat geschatte schoolverschillen gebaseerd op 1 schooljaar weinig stabiel zijn. Vervolgonderzoek gebaseerd op meer metingen kan hier waarschijnlijk meer licht op werpen.
- Het leerverlies vindt plaats bij zowel laagpresterende als hoogpresterende leerlingen.
- Het leerverlies is te zien bij zowel taal als rekenen.
- Het leerverlies is te zien in alle leerjaren.
- Het leerverlies is te zien in alle regio's.
- Specifiek voor groep 8 leerlingen geldt dat het niet doorgaan van de eindtoets heeft geleid tot lagere adviezen, vooral van lage SES leerlingen. Dat heeft mogelijk negatieve consequenties voor hun vervolloopbanen in het vo en het uiteindelijk te bereiken onderwijsniveau.

Beeld VO nog niet duidelijk

- Het beeld hoeft niet hetzelfde te zijn als in het primair onderwijs; afstandsonderwijs kan bij deze leeftijdsgroep anders hebben uitpakkt. We zijn nog in gesprek met CITO om te bekijken wat er mogelijk is aan monitoring van de effecten op leerprestaties. Ook DIATAAL kan nog worden verkend.
- DUO kan pas eind dit jaar inschatting maken van gevolgen voor zittenblijven en afstroom.

Door de opeenvolgende schoolsluitingen en verstoringen in het onderwijsleerproces door ziekte/quarantaine van docenten en leerlingen is er naar verwachting sprake van cumulatieve achterstanden.

2. Structurele economische impact van onderwijsachterstanden

Onderwijsachterstanden kunnen, indien niet ingelopen, structurele economische schade opleveren in termen van een lager toekomstig verdienvermogen van getroffen cohorten en een lager BBP. Er zijn twee manieren om een inschatting te maken van hoe groot deze effecten kunnen zijn, de OECD-methode en de CPB-methode.

2.1 OESO methode: 1.5 procent lager BBP voor rest van de eeuw a.g.v. schoolsluitingen in po en vo

De OESO heeft afgelopen september een inschatting gemaakt van de macro-economische impact van learning losses als gevolg van de Covid-pandemie voor de G20-landen en komt uit op nog veel hogere schade voor de economie gebaseerd op de lengte van schoolsluitingen in po en vo in combinatie van een inschatting van hoeveel learning loss er dientengevolge naar verwachting optreedt, zie <https://www.oecd.org/education/The-economic-impacts-of-coronavirus-covid-19-learning-losses.pdf>. Het gaat om een inschatting van:

- 3 procent lagere inkomens van getroffen leerlingen over de rest van hun leven
- gemiddeld een 1.5 procent lager BBP voor de rest van deze eeuw.

Zie hieronder hun belangrijkste bevindingen:

While the precise learning losses are not yet known, existing research suggests that the students in grades 1-12 affected by the closures might expect some 3 percent lower income over their entire lifetimes. For nations, the lower long-term growth related to such losses might yield an average of 1.5 percent lower annual GDP for the remainder of the century. These economic losses would grow if schools are unable to re-start quickly. The economic losses will be more deeply felt by disadvantaged students. All indications are that students whose families are less able to support out-of-school learning will face larger learning losses than their more advantaged peers, which in turn will translate into deeper losses of lifetime earnings.

2.2 Toepassing CPB Kansrijk Onderwijsbeleid methode: 320 mln euro structureel lager inkomen a.g.v. schoolsluiting po in 1^e golf

Met behulp van inschattingen van macro-economische effecten van onderwijsmaatregelen in Kansrijk Onderwijsbeleid van het CPB kan een grove schatting worden gemaakt van de effecten van de ontstane achterstanden. Volgens de studie van Oxford onderzoekers heeft de eerste lockdown en periode van schoolsluiting een daling van de scores op taal en rekenen van 0.08 standaarddeviatie opgeleverd. Een maatregel in het primair onderwijs PO die 0.08 standaard deviatie aan leerwinst oplevert, heeft volgens de berekening van het CPB een structureel inkomenseffect van 0.09 procent van de macro-loonsom.¹ Dat zou impliceren dat de achterstand die ontstaan is door de schoolsluiting in het voorjaar een negatief structureel inkomenseffect van 0.09 procent van de macro loonsom zou opleveren. Bij een macro loonsom van 369 miljard in 2018 komt dit neer op ca 320 miljoen euro aan economische schade. Daarbij past een aantal aandachtspunten:

- Dit is niet een eenmalig effect, maar een jaarlijks structureel effect.
- Het gaat dan om een inschatting van alleen de negatieve effecten op de latere inkomens van de ontstane leerachterstanden bij basisschoolleerlingen, niet op die van leerlingen en studenten in andere onderwijssectoren.
- Het gaat om ingeschatte effecten van sec de eerste periode van schoolsluiting. Inmiddels hebben we alweer een tweede periode van schoolsluiting van minimaal 6 weken (plus twee weken vakantie), waardoor leerachterstanden naar verwachting nog verder oplopen.
- Voor leerlingen rond overgangen tussen onderwijssectoren (met name tussen po en vo) kunnen leerachterstanden ontstaan die tot gevolg hebben dat leerlingen op een lager vervolgniveau terecht komen. Dat kan extra negatieve consequenties hebben voor hun toekomstig verdienvermogen. We hebben uit DUO onderzoek bijvoorbeeld al gezien dat er lagere adviezen zijn gegeven aan de groep 8 leerlingen van schooljaar 2019-20 (en dan vooral aan lage SES leerlingen).

¹ Zie maatregel PO 4c op pagina 8 van <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Kansrijk-onderwijsbeleid-update-2020.pdf>

- Het is denkbaar dat een multiplier effect van achterstand gaat ontstaan bij eenmaal ontstane achterstanden. Kaffenberger (2020)² modelleert de lange-termijn impact van een schoolsluiting van 3 maanden schoolsluiting en komt uit op een mogelijke lange-termijn schade van meer dan een jaar waarde van leren omdat leerlingen achterlopen op het curriculum op het moment dat de scholen weer open gaan en steeds verder achter gaan lopen naarmate de onderwijsloopbaan vordert.
- Naast gemiddeld negatieve effecten kan worden voorzien dat de inkomensongelijkheid naar sociaal-economische achtergrond toeneemt, omdat lage SES leerlingen harder lijken te worden getroffen door de schoolsluitingen.

3. Interventies om achterstanden in te halen

3.1 Intensieve begeleiding; tutoring

In het VK hebben ze 350 miljoen pond uitgetrokken voor een National Tutoring Program, zie <https://nationaltutoring.org.uk/>. Dit programma heeft twee peilers:

- **Tuition Partners:** scholen krijgen subsidie voor de inzet van gecertificeerde aanbieders van intensieve begeleiding. De aanbieders moeten zich houden aan kwaliteitsstandaarden.
- **Academic Mentors:** achterstandsscholen kunnen een beroep doen op academische mentoren die in de school kunnen worden ingezet en tijdens de reguliere onderwijstijd leerlingen kunnen begeleiden. De mentoren hebben een trainingsprogramma doorlopen (zie [click here to visit the Teach First website](#)).

Daarnaast hebben ze handzame guidelines opgesteld voor scholen over hoe het best gebruik gemaakt kan worden van tutoring, zie <https://nationaltutoring.org.uk/resources/best-tutoring-practice-for-schools>.

Het programma wordt begeleid door de Education Endowment Foundation en NESTA die evidence-based onderwijs hoog in het vaandel hebben staan. Er is ook evaluatieonderzoek volgens hoge standaarden aan gekoppeld. Zie <https://educationendowmentfoundation.org.uk/covid-19-resources/national-tutoring-programme/>.

Dubbele dosis lessen – in Nederland is onder andere in Amsterdam en Rotterdam ervaring opgedaan met High Dosage Tutoring (ook wel dubbele dosis-aanpak genoemd). Het onderzoek naar de effectiviteit is uitgevoerd door Bowen Paul (Universiteit van Amsterdam). Het programma heeft de volgende kenmerken:

1. Vaste tutor-tutee samenstelling

Jonge, intelligente en gemotiveerde tutoren (vaak studenten) committeren zich een jaar lang aan de tutoringinterventie om de kansen van leerlingen te optimaliseren. Deze tutoren zijn gedurende een heel jaar gekoppeld aan een vast aantal tutees (leerlingen). Elke leerling heeft dus 'zijn' of 'haar' tutor. De tutor en de tutee krijgen de kans om een persoonlijke band op te bouwen, waarbij de tutoren ook fungeren als rolmodellen.

2. Elke dag tutoring, geïntegreerd in de reguliere schooldag

High Dosage Tutoring is een aanvullende versterking van de reguliere klassikale instructie. Elke leerling heeft elke dag een lesuur tutoring tijdens de reguliere schooldag in de daarvoor ingeroosterde uren waarin één-op-twee wordt geoefend met wiskunde. De tutoring vindt dus tijdens schooltijd plaats waardoor de leerling het leren als integraal onderdeel van het vak wiskunde en de schooldag beschouwt. Daarin onderscheidt High Dosage Tutoring zich van vele andere typen bijles die meestal na schooltijd en buiten de school plaatsvinden. EEF geeft in haar

² <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0738059320304855>

best practices guideline voor scholen ook aan dat het het beste is om tutoring tijdens schooltijd te organiseren.

3. Een uur geconcentreerd onderwijs op maat

Tijdens het tutor-uur krijgt elke leerling onderwijs op maat. Door de één-op-twee constructie zijn er weinig tot geen onderbrekingen door peerdynamiek of ordeproblemen. Elk tutor is er vooral om de tutees aan het werk krijgen.

4. Vast tutorlokaal

Tutoring vindt in een vast tutorlokaal plaats met een speciale inrichting van het lokaal: zes tot tien tafels waaraan elke tafel één tutor zijn twee leerlingen kan begeleiden. De les begint en eindigt met het (vijf minuten lang) in stilte maken van opdrachten. De opdrachten aan het eind van de les, in het Engels 'ticket to leave' genoemd, worden door de tutores gebruikt om te beoordelen hoever de tutees zijn in hun vaardigheden.

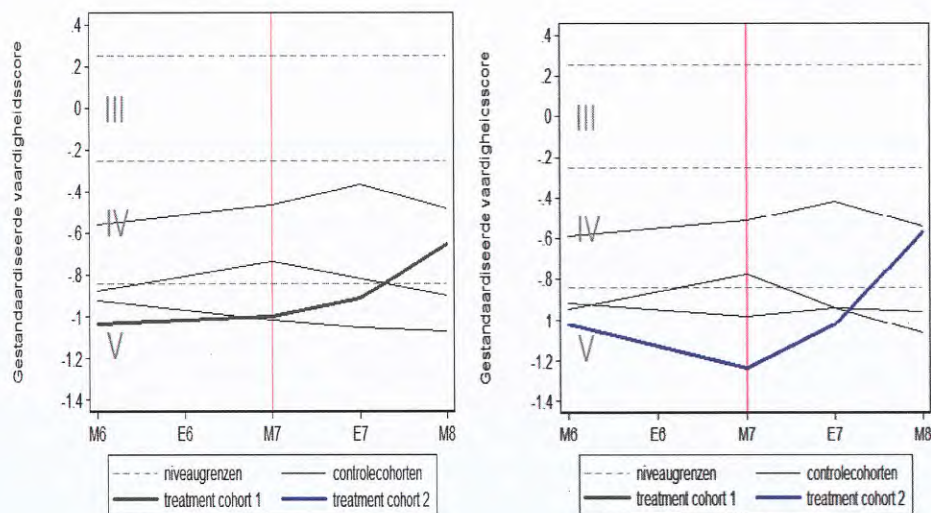
5. Wekelijks contact met de ouders/verzorgers

Een heel belangrijk onderdeel van deze benadering is dat er tussen docenten, tutores, ouders en leerlingen sterke en duurzame relaties worden opgebouwd. De tutores onderhouden op proactieve wijze een relatie met de ouders/verzorgers van de leerlingen. Dit doen zij door minstens één keer per week contact op te nemen met de ouders om hen op de hoogte te stellen van de ontwikkelingen tijdens de tutoring. Elke tutor begeleidt ongeveer 10-14 leerlingen, waardoor de tutor in tegenstelling tot de reguliere docent meer tijd heeft om regelmatig contact te onderhouden.

Onderzoek naar deze interventies in de VS naar de 'dubbele dosis'-aanpak laten doorgaans zeer grote positieve effecten zien. Het gaat hierbij om leerlingen uit groep 8 van de basisschool en de eerste twee jaren van de middelbare school die gedurende een half jaar een dubbele dosis lessen krijgen. Leerlingen met achterstanden leren zowel beter rekenen als lezen.

Kanttekening is wel dat in de VS ook negatieve effecten zijn aangetoond van een dubbele dosis leeslessen bij leerlingen met een Afro-Amerikaanse achtergrond met een kleine leesachterstand. Het aanbod van de dubbele dosis gaf een negatief stigma en ondermijnde het zelfvertrouwen van leerlingen. Het CPB adviseert daarom de dubbele dosis lessen in te zetten op leerlingen met grote achterstanden (Zie CPB, 2018).

In Nederland is de effectiviteit van de interventie onderzocht voor rekenen op de basisschool en vmbo. Daarbij werd uitgegaan van 1-2 tutoring. Er werden grote positieve effecten gevonden. Zie grafiek ter illustratie, waarbij de interventie is ingezet tussen M7 en M8.

Een andere kanttekening is de lastige schikbaarheid vanwege de gehanteerde 1-1 of 1-2 verhouding die het duur maakt en zorgt voor een forse vraag naar getrainde tutoeren. Tegelijk is er in Amsterdam en Rotterdam positieve ervaring opgedaan met de inzet van studenten. Merk daarbij op dat EEF in haar overzicht van kansrijke interventies om achterstanden te bestrijden naast positieve effecten van 1-1 tutoring (5 maanden leerwinst) ook positieve effecten vindt van small-group tutoring gebaseerd op groepjes van 2-5 leerlingen (4 maanden leerwinst).

Verlengde onderwijstijd

- Beperkt positieve effecten gevonden in de literatuur van extra onderwijstijd.
- Hangt wel sterk af van de uitvoering van het programma. Bij zwakke uitvoering nuleffecten gevonden.
- Risico op uitval van leerlingen omdat deelname immers niet verplicht is. De behoefte om het 'leuk' te maken voor leerlingen kan de effectiviteit in de weg zitten.

Bij een verlengde schooldag krijgen leerlingen een of meer dagen per week enkele uren langer les. Meestal is het doel om meer lestijd te scheppen voor taal en rekenen. In andere gevallen is het doel om de sociale ontwikkeling van leerlingen te versterken. De verlengde schooldag kan zowel 's ochtends zijn door eerder te beginnen of 's middags door langer door te gaan.

Het is verleidelijk om er vanuit te gaan dat meer onderwijstijd ook automatisch leidt tot hogere opbrengsten. Een vorig jaar uitgevoerd reviewonderzoek van CAOP naar onderwijstijd in het PO laat zien dat dit verband helemaal niet zo eenvoudig ligt. Een kleine verlenging van de reguliere lestijd voor iedereen verhoogt niet de gemiddelde leeropbrengst. Extra onderwijstijd heeft geen effect als niet het curriculum en het vereiste eindniveau worden verzwakt. Uiteindelijk gaat het niet om onderwijstijd, maar effectieve onderwijstijd. Hierin speelt de kwaliteit van de leraar en de gegeven instructie een belangrijke rol. Daarbij moet worden betrokken dat in NL de onderwijstijd al relatief hoog is. De verplichte onderwijstijd in Nederland ligt in het primair onderwijs met 5.640 uur bijna een kwart boven het OESO-gemiddelde van 4.568 uur en behoort daarmee tot de hoogste van alle OESO-landen.

De literatuur laat zien dat mits goed uitgevoerd extra onderwijstijd, zoals een verlengde schooldag, een instrument kan zijn om leerachterstanden in te halen (CPB, 2018). Intensieve extra lessen leveren leeropbrengsten op, mits de programma's aangepast zijn aan de doelgroep en de specifieke leerachterstanden. Hoe groter de leerachterstanden, hoe meer deze programma's opleveren. Wel kan het signaal dat zij een leerachterstand hebben scholieren demotiveren.

In Nederland is er een goede studie uitgevoerd naar verlengde onderwijstijd door Meyer en Van Klaveren in 2013. Dit is een experimentele studie met een sterk design. Hierin kregen willekeurige ouders de mogelijkheid werd geboden om hun kind enkele maanden een uitbreiding op reguliere lessen te laten volgen. De leerlingen die deel hadden genomen aan het uitgebreide programma lieten noch op rekenen, noch op taal een significant grotere vooruitgang zien dan de leerlingen die niet deel hadden genomen. De onderzoekers geven aan dat het streven van leraren het programma ook leuk te maken voor kinderen (deelname is immers niet verplicht) nogal eens het zicht op de leerdoelen belemmerde. Ook de relatief korte periode (elf weken) werd als een belemmering gezien.

3.3 Overgangen

Leerlingen vaker laten doubleren

Bij leerlingen die (forse) achterstanden hebben opgelopen door Corona zal eerder het overdoen van een jaar aan de orde komen. Bij heel grote leerachterstanden kunnen scholen kinderen een klas laten overdoen. In dit extra jaar kan de zittenblijver alsnog het vereiste niveau bereiken, zodat het kind in de daaropvolgende schooljaren (weer) mee kan. De gedachte hierachter is dat kinderen die onvoldoende presteren en toch overgaan naar het volgende leerjaar, over onvoldoende basiskennis beschikken om de meer geavanceerde lesstof van het volgende leerjaar tot zich te kunnen nemen met als risico dat hun achterstand steeds verder oploopt (zie ook Kaffenberger 2020 die modelleert

hoe achterstanden van 3 maanden uiteindelijk kunnen uitmonden in achterstanden van meer dan een jaar).

Het IBO onderzoek, *Effectieve leerroutes in het onderwijs* (2015) is kritisch over doubleren. In internationaal perspectief is het percentage doubleren in NL hoog. Ruim 16% van alle leerlingen loopt in het PO vertraging op. In het VO loopt ongeveer 25% van alle leerlingen vertraging op. In het primair onderwijs (PO) komt doubleren het vaakst voor in groep 2 (verlengd kleuteren). In het voortgezet onderwijs (VO) is dat het voorexamenjaar. Een heel schooljaar volledig overdoen brengt wel hoge kosten met zich mee. Het gaat dan om directe onderwijskosten voor een extra leerjaar en om indirecte kosten omdat een zittenblijver een jaar later de arbeidsmarkt betreedt. De directe kosten aan onderwijs van vertraging bedragen ongeveer € 500 miljoen per jaar. Doubleren levert relatief weinig leerwinst op in vergelijking met de extra onderwijstijd die leerlingen eraan spenderen. In de literatuur wordt daarom een pleidooi gehouden te zoeken naar alternatieven zoals zomerscholen (CPB, 2018). Voor leerlingen met een beperkt aantal deficiënties is een zomerschool specifiek gericht op deze deficiënties een doelmatiger alternatief. Een zomerschool is beduidend minder tijdsintensief en minder kostbaar dan doubleren en levert desondanks 12% van een onderwijsniveau op. Doubleren kost ongeveer 6000 euro per leerling en een zomerschool kost ongeveer 1000 euro per leerling.

De vraag is in hoeverre de leerachterstanden als gevolg van COVID 19 een goede rechtvaardiging vormen om leerlingen te laten zitten en bij welke mate van leerachterstanden dit zo is. Ons pleidooi is hiervoor een instrument te (laten) ontwikkelen zodat op een objectieve en zo veel mogelijk op wetenschap gefundeerde manier deze afweging gemaakt kan worden. Het ligt voor de hand om in groep 7 of het pre-examen jaar in het vo ook een andere afweging te maken, omdat bij forse achterstanden de kansen op een goed advies of eindexamenresultaat geschaad kunnen worden, met blijvende negatieve gevolgen voor de overgang naar het vervolgonderwijs.

3.4 Kwaliteit leraren

Het succes van interventies gericht op het inhalen van achterstanden staat of valt met de kwaliteit van de uitvoerders. Hieronder geven we daarom een overzicht van interventies die voor het verbeteren van leraarkwaliteit effectief zijn gebleken, uitmondend in betere prestaties op gestandaardiseerde toetsen op taal en rekenen. Opvallend is dat het gaat om interventies gericht op het observeren van leraargedrag in de klas en gerichte feedback daarop, niet om formele opleidingen of cursussen. Voor de effectiviteit van dit laatste is veel minder bewijs.

Systematische feedback van een goede collega op minder scorende vaardigheden

Systematische feedback van een collega die goed is in precies die vaardigheden waarin een ander minder scoort, is een effectieve interventie, blijkt uit recent Amerikaans onderzoek (Papay e.a. 2020). In deze studie werden docenten die bepaalde vaardigheden minder goed beheersten, gekoppeld aan docenten die deze vaardigheden juist wel goed beheersten. Van de bestudeerde docenten was bekend (via driemaandelijke lesobservaties) hoe goed ze negentien specifieke praktische vaardigheden beheersten. De koppels werd gevraagd te gaan samenwerken aan deze specifieke vaardigheden. De vaardigheden van de minder goede docenten verbeterden na een jaar samenwerken. Dit had direct positieve gevolgen voor de leerprestaties van hun leerlingen. Deze gingen met 0.12 standaarddeviatie omhoog, een niet gering effect.

Herhaalde docentobservatie en feedback door getrainde externe observanten

Ook het regelmatig observeren van lessen door collega's die feedback geven is een effectieve interventie Taylor en Tyler (2012) vonden positieve effecten op leerprestaties van leerlingen van leraren die vier lesobservaties kregen gevolgd door gerichte feedback door getrainde ervaren externe observanten m.b.v. een gedetailleerde lesobservatie rubric die een grote hoeveelheid teacher practices meet. Het gaat om een effect van ca 0.10 standaarddeviatie, een niet gering effect.

Coaching door middel van videotraining

Allen e.a. 2011 vinden dat videotraining gecombineerd met een workshop gericht op het verbeteren van de leraar –leerling interactie werkt, ook voor ervaren docenten. De training leidde tot hogere prestaties van leerlingen.

3.6 Ouderbetrokkenheid stimuleren

Ouderbetrokkenheid gericht op schoolgedrag en leerprestaties

Internationale literatuur over interventies gericht op het vergroten van ouderbetrokkenheid (zie overzicht CPB Kansrijk Onderwijsbeleid, 2016) laat zien dat deze vooral in het voortgezet onderwijs kunnen bijdragen aan het school- en huiswerkgedrag van kinderen. Uit een studie van (Avvisati e.a. 2013) blijkt dat het aanleren van vaardigheden waarmee zij hun kinderen kunnen ondersteunen, wel het gedrag verbetert, maar niet de schoolprestaties. Uit andere studies onder middelbare scholieren uit Amerikaanse achterstandswijken (Kraft en Rogers 2015, Bergman 2015) blijkt dat ouders informeren over het gedrag van hun kinderen, zowel het gedrag, als de leerprestaties kan verbeteren. Zowel gedrag, als leerprestaties verbeteren meer als de informatie specifiek en actiegericht is. Daarnaast is huiswerkgedrag gemakkelijker te beïnvloeden door ouders dan schoolgedrag, maar ook dat laatste is aantoonbaar mogelijk.

Ouders inzetten bij tutoring

Ouders kunnen ook ingezet worden bij tutoring kinderen met leesachterstand te helpen hun achterstand in te halen. Een veel gebruikt protocol hiervoor is het RALFI lezen. Het RALFI protocol zelf is nog niet goed onderzocht. Evidentie voor positieve effecten van de aanpak komt uit studies in het speciaal basisonderwijs, studies met vergelijkbare aanpak en onderzoek waaruit de effectiviteit van de verschillende componenten van RALFI blijkt. Het zal duidelijk zijn dat ouders inzetten als tutor lastig te realiseren is op achterstandsscholen.³

Ouderbetrokkenheid op achterstandsscholen

Er zijn verschillende interventies ontwikkeld voor ouderbetrokkenheid gericht op achterstandsscholen. Recent onderzoek van van der Pluijm (2020) laat zien dat ouderprogramma's vaak het minst het effectief zijn voor ouders (en hun kinderen) die de steun het beste kunnen gebruiken. Van der Pluijm ontwikkelde samen met Rotterdamse basisscholen de interventie Thuis en taal, waarbij gericht op taalontwikkeling de ouderbetrokkenheid in stappen wordt opgebouwd, onder andere door wekelijks ouder-kind activiteiten in de klas te verzorgen.

Ook de Education Endowment foundation schat interventies gericht op het vergroten van ouderbetrokkenheid als doelmatig in: gemiddeld 3 maanden leerwinst tegen gemiddelde kosten.

3.7 Meta-cognitie en zelfregulatie

Interventies gericht op het vergroten van meta-cognitie ("leren leren") en zelfregulatie zijn zeer effectief en doelmatig, aldus de Education Endowment Foundation in haar review van een groot aantal verschillende interventies. Zie <https://educationendowmentfoundation.org.uk/evidence-summaries/teaching-learning-toolkit/meta-cognition-and-self-regulation/>. Het leidt tot gemiddeld 7 maanden leerwinst tegen lage kosten.

Resumé: grote verschillen in (kosten-)effectiviteit en sterkte van onderbouwing voor interventies

- Spreekt mogelijk tegen verdeling middelen via lumpsum (of subsidieregeling) met vrije keuze interventies en beperkte verantwoording.
- Ter illustratie: wensen van scholen voor besteding achterstandsmiddelen gericht op klassenverkleining en onderwijsassistenten, maar zijn beiden relatief weinig doelmatige interventies

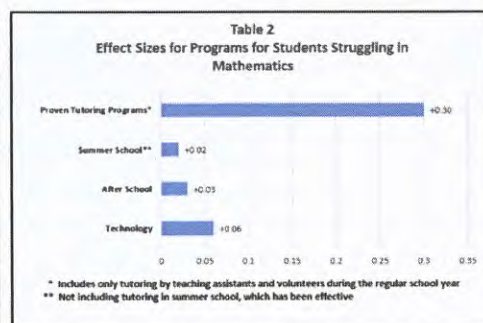
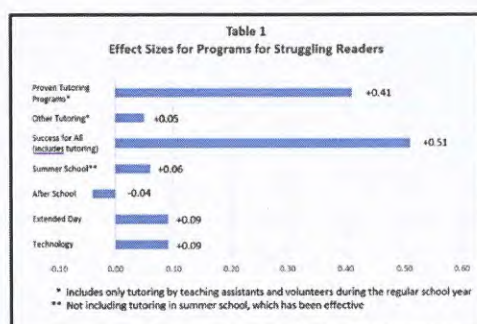
Verschillende partijen die de evidence van een groot aantal interventies op een rijtje hebben gezet laten grote verschillen zien in (kosten-)effectiviteit tussen interventies gericht op het bestrijden van achterstanden. Een van de partijen is de Education Endowment Foundation die de Teaching and

³ <https://www.kennisrotonde.nl/vraag-en-antwoord/ralfi-lezen>

Learning Toolkit heeft ontwikkeld. Hieronder een subset van wat er bekend is over veelgenoemde interventies, gerankt op leerwinst en vervolgens op kosten:

Interventie	Leerwinst (maanden)	Kosten (1-5)	Evidence-strength (1-5)
Metacognitie en zelfregulatie	+7	1	4
Reading comprehension strategies	+6	1	4
1-1 tuition	+5	4	4
Digitale technologie	+4	3	4
Small-group tuition	+4	3	2
Ouderbetrokkenheid	+3	3	3
Klassenverkleining	+3	4	3
Zomerscholen	+2	3	4
Verlengde onderwijstijd	+2	3	3
Onderwijsassistenten	+1	4	2

Vergelijkbaar is een tabel van vermaard onderwijs-effectiviteitsonderzoeker Robert Slavin in zijn recente blog⁴ over wat te doen om Corona-achterstanden in te halen. Dit laat zien dat bewezen effectieve tutoring erg kansrijk is, alhoewel deze tabellen niets zeggen over kosten-effectiviteit:

4 Aandachtspunten/discussievragen voor Nationaal Plan:

- Hoe omgaan met beperkende factor van **lerarentekort**? Vooral knellend op achterstandsscholen (in grote steden). Risico dat het zelfs knellender wordt als vraag naar leraren toeneemt door extra middelen (vergelijk extra middelen voor verlaging werkdruk). Wellicht meer investeren op extra inzet potentieel dat niet direct drukt op lerarentekort (bv (nog te trainen) studenten, bijlesinstituten, ouders)?
- Welke eisen stellen we aan aan **welke interventies** middelen besteed kunnen worden? Wat worden de belangrijkste criteria voor de menukaart, effectiviteit of ook doelmatigheid?
- Hoe zorgen we voor (snelle) **opscaling van bewezen effectieve interventies** (zoals tutoring) en monitoren en bewaken we de kwaliteit hiervan? Welke rol kan de wetenschap hierbij spelen en welke rol commerciële dan wel non-profit organisaties? Hoe stimuleren we dat interventies duurzaam bijdragen aan onderwijskwaliteit (dit geldt bijvoorbeeld voor interventies gericht op professionalisering en ouderbetrokkenheid)?
- Welke eisen stellen we aan horizontale en verticale **verantwoording** over de inzet van extra middelen? Geeft dat voldoende garantie voor dat scholen (en gemeenten) de middelen volledig gaan inzetten en aan bewezen effectieve en doelmatige interventies?
- Het voorstel is - voor zover wij het begrepen hebben - de extra middelen te verdelen volgens de huidige bekostigingssystematiek met extra bekostiging voor achterstandsscholen o.b.v. de

⁴ <https://robertslavinsblog.wordpress.com/2021/01/28/highlight-tutoring-among-post-covid-solutions/>

CBS indicator. **Is dit voldoende voor de scholen met de meeste achterstandsl leerlingen,** die ook al voor de crisis te maken hadden met de grootste lerarentekorten en waar nu de grootste leerverliezen zijn opgetreden of zijn voor deze scholen meer middelen of meer ondersteuning nodig om ervoor te zorgen dat op deze scholen achterstanden effectief kunnen worden beperkt/ingelopen? **Achterstandsscholen vereisen naast de algemene interventies voor alle scholen een specifiek interventierepertoire,** bijvoorbeeld als het gaat om het realiseren van ouderbetrokkenheid. Vergelijk aanpak UK met focus op inzet getrainde tutors op de grootste achterstandsscholen.

- Welke (aanvullende) interventies zijn mogelijk en kansrijk die **geen/weinig extra middelen kosten?** Te denken valt aan aanpassingen richtlijnen en effectieve communicatie daarover rond zittenblijven, overgangen po-vo en vo-vervolgonderwijs, minimumnormen voor onderwijstijd tijdens periode van schoolsluiting, guidance reports (van NRO) voor scholen met evidence-based adviezen (schooladvisering, online lesgeven, tutoring, ouderbetrokkenheid, differentiatie en leraarverwachtingen), aanpassing prikkels vanuit Inspectie en effectieve communicatie daarover naar scholen bij beoordeling onderwijsopbrengsten.
- Maak geen strikt onderscheid tussen sociaal-emotionele ontwikkeling en cognitieve ontwikkeling van kinderen. Beide processen verlopen op school via (gezamenlijk) leren. Zo heeft 1-2 tutoring programma zoals in NL uitgevoerd ook sociaal-emotionele opbrengsten. Hoge verwachtingen en geloof in eigen kunnen zijn voor alle kinderen belangrijk, met name voor kinderen met een lage ses achtergrond. NJI pleit in dit verband er voor kinderen ook positief te laten denken over de corona-ervaringen en niet kinderen te bestempelen als kinderen met een leerachterstand.

Suggesties voor processtappen:

- Betrekken beperkte groep constructieve wetenschappelijke experts ("rapid response team") bij input voor en feedback op plannen voor Nationaal Programma (bovenop kennistafel NRO).
- Nog beter kijken naar kansrijke voorbeelden en ervaringen buitenland, bv. gericht evidence-based National Tutoring Program UK.
- Verkennen mogelijkheden voor snelle opschaling bewezen effectieve interventies met wetenschappers, non-profit en for-profit partijen.